

Asia: VN/27681/2025

Lausuntopyyntö sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain kehittämistarpeiden arviomuistiosta

Lausunnonantajan lausunto

Kommenttinne arviomuistion luvusta 5 (Valvontalain 1 luku Yleiset säännökset)

Potilasasiavastaavien ja sosiaaliasiavastaavien toiminnan omavalvonta ja viranomaisvalvonta:

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue katsoo, kuten arviomuistiossa, että valvontalaissa asiavastaavatoimintaa koskevia säännöksiä on tarpeen täsmentää. Nykyinen voimassa oleva sääntely sisältää merkittävässä määrin tulkinnanvaraisuutta, mikä heikentää sääntelyn selkeyttä ja yhdenmukaista soveltamista.

Vastikkeettomat palvelut:

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue katsoo arviomuistiossa esitetyn mukaisesti, että valvontalaissa vastikkeettomia palveluja koskevia säännöksiä on tarpeen täsmentää. Nykyinen voimassa oleva sääntely on osin tulkinnanvaraista, mikä heikentää sääntelyn selkeyttä sekä sen yhdenmukaista ja ennakoitavaa soveltamista. On kuitenkin keskeistä varmistaa, etteivät mahdolliset lainsäädäntöön tehtävät muutokset johda asiakas- ja potilasturvallisuuden vaarantumiseen.

Henkilöstöä vuokraavat yritykset:

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue katsoo, että asiakas- ja potilasturvallisuus voi vaarantua tilanteissa, joissa henkilöstöä vuokraavat yritykset eivät ole lain tarkoittamia palveluntuottajia eikä niihin siten sovelleta omavalvontaan sisältyvää oikeutta ja velvollisuutta tarkistaa työntekijöiden rikosrekisteriote iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden sosiaali- ja terveyspalveluissa. Näihin seikkoihin viitaten Itä-Uudenmaan hyvinvointialue katsoo, että kyseistä sääntelyä on tarpeen tarkastella uudelleen ja että veloitteen tarkistaa työntekijöiden rikosrekisteriote tulisi ulottaa myös henkilöstöä vuokraaviin yrityksiin silloin, kun henkilöstöä vuokrataan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen toteuttamista varten.

Sosiaalihuoltolain 14 §:n 2 momentissa tarkoitettut palvelut:

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue katsoo arviomuistiossa esitetyn mukaisesti, että valvontalain mukaisen palvelunjärjestäjän omavalvonnan sekä sitä koskevan viranomaisvalvonnan tulisi lähtökohtaisesti kohdistua kaikkeen hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvaan sosiaali- ja terveydenhuoltoon. Samalla on kuitenkin olennaista ottaa huomioon, että valvontalain soveltamisen tulisi kohdistua sellaisiin palveluihin, joissa asiakas- ja potilasturvallisuuden vaarantumisen riski on olemassa ja joissa valvonnalla on siten tosiasiallista merkitystä.

Sosiaalihuoltolain 14 §:n 3 momentissa tarkoitettut palvelut:

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue pitää perusteltuna arvioida, onko sosiaalihuoltolain 14 §:n 3 momentissa tarkoitettujen tiettyjen palvelujen, kuten perheasioiden sovittelun, sisällyttäminen valvontalain soveltamisalaan tarkoituksenmukaista. Erityisesti palvelujen luonne huomioon ottaen valvontalain soveltaminen ei näyttäyty tarkoituksenmukaisena tilanteissa, joissa asiakas- tai potilasturvallisuuden ei arvioida vaarantuvan, ja se saattaisi johtaa tarpeettoman hallinnollisen taakan lisääntymiseen. Samalla on kuitenkin huomioitava, että kyseisessä momentissa on myös sellaisia palveluja, joiden osalta valvontalain soveltaminen on edelleen perusteltua.

Sosiaalihuollon tukipalvelujen rekisteröiminen:

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue ei pidä perusteltuna, että valvontaviranomaisen rekisteröintihakemusten käsittelyyn liittyviä ruuhkia tukipalvelujen osalta ratkaistaisiin siirtämällä nämä kevennettynä ilmoitusmenettelynä hyvinvointialueiden vastuulle, lisäten näin ollen hyvinvointialueiden hallinnollista taakkaa.

Työpanoksen myynti ja kokonaispalvelujen osat sosiaalihuollossa:

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue katsoo, valvontaviranomaisen näkemyksen mukaisesti, että lainsäädäntöön tulisi sisällyttää selkeät säännökset siitä, miten sosiaalihuollon kokonaispalvelun osien alihankinta sekä alihankintaketjut rekisteröidään tai siitä, missä tilanteissa rekisteröintivelvollisuutta ei sovelleta. Lisäksi on tarpeen arvioida erikseen vastuiden määrittelyä tilanteissa, joissa lainsäädännössä päädyttäisiin ratkaisuun, jonka mukaan tiettyjä alihankintaketjuja ei rekisteröidä.

Sosiaalihuoltolain 28 §, lastensuojelulain 36 § ja vammaispalvelulain 34 nojalla myönnettävät palvelut:

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue haluaa tuoda esiin näkemyksensä siitä, että mikäli rekisteröintivelvollisuus poistettaisiin niiltä yrityksiltä, jotka vastaavat tukiperheiden ja tukihenkilöiden hankinnasta, sopimuksista ja valmennuksesta, asiakas- ja potilasturvallisuus voisi

vaarantua olennaisesti. Tämä riski korostuu erityisesti tilanteessa, jossa tukiperheet eivät edelleenkään ole velvollisia rekisteröitymään palveluntuottajiksi.

Omaishoito ja toimeksiantosopimussuhteinen perhehoito:

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue katsoo, että erityisesti toimeksiantosopimussuhteisen perhehoidon osalta valvontalain sääntelyä tulisi täsmentää siten, että laissa määritellään selkeästi valvonnasta vastaava taho. Lainsäätäjä on nykyisin katsonut, että valvonnasta vastaava taho on sekä omaishoidon että toimeksiantosuhteisen perhehoidon osalta omatyöntekijä. Tätä lähtökohtaa on kuitenkin syytä tarkastella kriittisesti erityisesti tilanteessa, jossa sosiaalihuollon palvelurakenteeseen ja omatyöntekijyyteen kohdistuu merkittäviä uudistuksia. Lisäksi lastensuojelun avohuollon yhdistyessä sosiaalihuoltolain mukaisiin palveluihin on tarpeen arvioida, mitkä ovat sosiaalityöntekijän tosiasialliset mahdollisuudet asiakaskohtaiseen valvontaan, mikäli henkilöstömitoituksiin kohdistuu olennaisia muutoksia.

Henkilökohtaisen avun toteuttaminen palvelusetelillä:

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue ei kannata ministeriölle tullutta kansalaispalautetta, että henkilökohtaisena avustajana toimiminen hyvinvointialueen palvelusetelimallissa olisi mahdollista ilman rekisteröintiä

Turvakotipalvelut:

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue pitää perusteltuna lähtökohtaa, jonka mukaan julkiselta toimijalta ei edellytetä rekisteröitymistä palveluntuottajaksi silloin, kun se tuottaa turvakotipalveluja Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen lukuun. Samalla hyvinvointialue katsoo, että tätä koskevaa sääntelyä on tarpeen täsmentää siten, että sääntelyn sisältö ja soveltamisala ovat selkeitä ja yksiselitteisesti ymmärrettäviä.

Valtion koulukodit ja valtion mielisairaalat:

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue kannattaa ehdotusta siitä, että valtion koulukodit siirtyisivät palvelunjärjestäjä asemasta palveluntuottaja-asemaan.

Palveluyksikkö ja palvelupiste:

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue katsoo, että valvontalain uudistamisen yhteydessä on olennaista tarkastella palveluyksiköiden ja palvelupisteiden välistä eroa sekä näiden käsitteiden merkitystä sääntelyn kokonaisuudessa. Erityisesti on syytä arvioida palvelupistetasolla rekisteröinnin yhteydessä kerättävän tiedon tarkoituksenmukaisuutta sekä sitä, että samoja tietoja pyydetään eri yhteyksissä. Itä-Uudenmaan hyvinvointialue ei pidä rekisteröinnin yhteydessä merkityksellisenä sitä, että julkinen palveluntuottaja veloitetaan ilmoittamaan palveluyksikön palvelupisteen tasolla henkilöstömäärät palveluittain ja koulutuksittain. Tämän kaltainen rekisteröintimenettely edellyttää

huomattavaa hallinnollista työtä ilman, että se sellaisenaan varmistaa asiakas- ja potilasturvallisuutta. Palvelunjärjestäjänä hyvinvointialue vastaa asiakas- ja potilasturvallisuuden toteutumisesta ja harjoittaa laajaa omavalvontaa myös tilanteissa, joissa rekisteröinti ei toteudu nykyisen menettelyn mukaisesti.

Sairaala ja vaativaa sosiaalihuoltoa tuottava palveluyksikkö:

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue pitää tarkoituksenmukaisena, että valvontalakiin sisällytetään täsmällinen määritelmä siitä, mitä vaativaa sosiaalihuoltoa tuottavalla palveluyksiköllä tarkoitetaan.

Kommenttinne arviomuistion luvusta 6 (Valvontalain 2 luku Palveluntuottajaa ja toimintaa koskevat edellytykset)

Valvontalain väliaikainen muutos:

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue katsoo edelleen, että valvontalain väliaikainen muutos, joka on tullut voimaan 1.2.2025, on osaltaan voinut heikentää asiakas- ja potilasturvallisuuden toteutumista. Muutoksen myötä yksityiset elinkeinonharjoittajat sekä muut sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajat, joiden asiakas- tai potilastyöhön osallistuu ainoastaan yksi henkilö, voivat aloittaa toimintansa tai toteuttaa toiminnan olennaisen muutoksen ennen valvontalain mukaista rekisteröintipäätöstä.

Tämä luo riskin erityisesti tilanteissa, joissa palvelua tuotetaan asiakkaan kotona ilman toisen työntekijän läsnäoloa, mikä saattaa heikentää haavoittuvassa asemassa olevien asiakkaiden turvallisuutta. Näin ollen väliaikainen muutos voi käytännössä heikentää asiakas- ja potilasturvallisuutta, vaikka sen tavoitteena on ollut hallinnollisen taakan keventäminen. Itä-Uudenmaan hyvinvointialue katsoo, että asiaa tulisi kriittisesti tarkastella ennen, kun väliaikainen muutos muutettaisiin pysyväksi, sillä nimenomaan toiminnan aloitus ja muutostilanteet ovat riskialttiita yritystoiminnassa asiakas- ja potilasturvallisuuden näkökulmasta, jolloin valvonnan merkitys korostuu.

6.4. Palvelun laadulliset edellytykset ja vastuu palvelujen laadusta (10 §):

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue katsoo, että vastuuhenkilön vastuukokonaisuuksia on tarpeen määritellä nykyistä tarkemmin lainsäädännössä. Samalla hyvinvointialue toteaa, että sääntelyssä on perusteltua säilyttää riittävä harkintavara, sillä palvelukokonaisuudet ja vastuuhenkilön tehtävien sisältö voivat vaihdella merkittävästi palvelutuotannon luonteen ja toteutustavan mukaan.

Kommenttinne arviomuistion luvusta 7 (Valvontalain 3 luku Palveluntuottajien ja palveluyksiköiden rekisteröinti)

7.5. Toimivaltainen viranomaisen ja sähköinen asiointi (kumottu 15 §):

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue kannattaa ehdotusta, että Soteri-hakemukset tulisi aina toimittaa sähköisesti.

7.6. Rekisteröintiä varten annettavat tiedot (16 §):

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue katsoo edelleen, että sosiaali- ja terveystalvvelujen avopalveluissa asiakas- ja henkilöstömäärien rekisteröinti tilanteissa, joissa ei ole lakisääteistä henkilöstömitoitusvaatimusta, näyttöytyy pääosin hallinnollista kuormitusta lisäävänä menettelynä, jolla ei ole suoraa yhteyttä asiakas- tai potilasturvallisuuden varmistamiseen. Vaikka henkilöstömäärien rekisteröinti voisi tietyissä ympärivuorokautisen palveluasumisen tilanteissa olla perusteltua, hyvinvointialueet velvoittavat jo sopimuksin henkilöstömitoituksiin, ja osassa palveluista mitoitus perustuu lainsäädäntöön.

Hyvinvointialue vastaa palvelunjärjestäjänä asiakas- ja potilasturvallisuudesta ja toteuttaa laajaa omavalvontaa omassa palvelutuotannossaan. Tämän vuoksi rekisteröintivaiheessa kerättävien laajojen asiakas- ja henkilöstötietojen sekä henkilöstön koulutustason ilmoittamista ei voida pitää kaikilta osin tarkoituksenmukaisena. Rekisteröintimenettely ei myöskään riittävästi huomioi julkisen palvelutuotannon erityispiirteitä, palvelurakennetta eikä sitä, että palvelupisteiden rekisteröinnille ei ole selkeää lainsäädännöllistä perustaa, minkä vuoksi velvoite näyttöytyy ylimääräisenä hallinnollisena taakkana.

Soteri-rekisteröintiä edellyttävät olennaiset muutokset:

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue katsoo edelleen tarpeelliseksi täsmentää, mitkä muutokset katsotaan valvontalain soveltamisen kannalta olennaisiksi. Samalla on perusteltua arvioida, tulisiko näiden muutosten osalta jatkossa tehdä eroa julkisen ja yksityisen palvelutuotannon välillä, sillä julkinen palveluntuottaja toimii samanaikaisesti myös palvelunjärjestäjänä. Tällöin omavalvonta on lähtökohtaisesti laaja-alaista ja kiinteä osa palvelujen järjestämistä ja toteuttamista.

Kommenttine arviomuiston luvusta 8 (Valvontalain 4 luku Omavalvonta)

Apulaisoikeuskanslerin käsitys hyvinvointialueiden valvonnasta ja omavalvonnasta:

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue yhtyy apulaisoikeuskanslerin ajatukseen siitä, että omavalvontaohjelmasta annettava asetus voisi edistää parhaiden toimintatapojen jakamista kaikkien hyvinvointialueiden välillä. Lisäksi asetus mahdollistaisi paremman vertailun hyvinvointialueiden välillä.

8.2. Palveluntuottajan omavalvonta (27-30 §):

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue katsoo, että omavalvontasuunnitelmien ja omavalvontaohjelmien raportointivelvollisuus neljän kuukauden välein on liian tiheä. Hyvinvointialueen näkemyksen mukaan kerran vuodessa tapahtuva raportointi voisi olla riittävä silloin, kun omavalvonta on muutoin lainsäädännössä velvoittavaa ja jatkuvaa.

Rikostaustan selvittäminen:

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue katsoo, että rikosrekisteriotteen tarkistamisvelvollisuutta on tarpeen laajentaa koskemaan myös muita kuin palveluntuottajaan työ- tai virkasuhteessa olevia henkilöitä silloin, kun he osallistuvat palvelujen toteuttamiseen. Velvoitteen tulisi koskea kaikkia haavoittuvassa asemassa olevia asiakasryhmien kanssa työskenteleviä henkilöitäasiakas- ja potilasturvallisuuden riittävän turvaamisen varmistamiseksi.

8.3. Ilmoitusvelvollisuus (29, 30 ja 34 §):

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue katsoo, että valvontalain mukaiset ilmoitukset valvontaviranomaiselle tulisi tehdä lähtökohtaisesti silloin, kun omavalvonnan keinot eivät ole riittäviä asian ratkaisemiseksi. Nykyinen sääntely lisää hallinnollista taakkaa sekä julkisessa että yksityisessä palvelutuotannossa. Lisäksi hyvinvointialue katsoo, että ilmoitusten tekeminen valvontaviranomaiselle useaan kertaan ei ole tarkoituksenmukaista tilanteissa, joissa yksityinen palveluntuottaja on jo tehnyt asiasta ilmoituksen, vaan tällainen menettely näyttyy tarpeettomana päällekkäisenä hallinnollisena velvoitteena.

8.4. Asetuksenantovaltuus ja määräykset (31 §):

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue katsoo, että olisi asianmukaista, että sosiaali- ja terveysministeriö antaisi asetuksen omavalvontaohjelman sisällöstä. Tällainen asetustasoinen sääntely edistäisi omavalvontaohjelmien yhdenmukaisuutta ja mahdollistaisi paremman vertailtavuuden hyvinvointialueiden välillä.

Kommenttine arviomuistion luvusta 9 (Valvontalain 5 luku Viranomaisvalvonta)

9.2. Viranomaisten välinen yhteistyö (34 §):

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue katsoo tarpeelliseksi arvioida, missä määrin on tarkoituksenmukaista, että valvontaviranomainen pyytää palvelunjärjestäjää toimittamaan valvontaviranomaisen laatimia asiakirjoja tiedoksi toiselle palvelunjärjestämistä vastuussa olevalle taholle.

Kommenttine arviomuistion luvusta 10 (Valvontalain 7 luku Erinäiset säännökset)

-

Kommenttine arviomuistion luvusta 11 (Valvontalain 8 luku Voimaantulo)

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue yhtyy arviomuistioon kirjattuun, että julkisten palveluntuottajien rekisteröinti nykyisen sääntelyn mukaisesti ja nykyisen siirtymäajan jälkeen on rekisteröintimenettelyn sujuvuuden näkökulmasta riski, jonka vuoksi siirtymäaikaa on perusteltua jatkaa.

Kommenttine arviomuistion luvusta 12 (Erinäiset kysymykset)

12.1. Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskuksen asema ja rahoitus:

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue ymmärtää, että asiakas- ja potilasturvallisuuskeskukselle on olemassa pysyväluonteinen tarve. Samalla on kuitenkin tarpeen varmistaa, ettei keskuksen

toimintaan varattava määräraha heikennä hyvinvointialueiden rahoitusta. Päinvastoin on perusteltua arvioida, millä tavoin hyvinvointialueiden rahoitusta voitaisiin vahvistaa keskuksen asettamisen yhteydessä, jotta hyvinvointialueilla olisi riittävät edellytykset toteuttaa asiakas- ja potilasturvallisuuden varmistamiseen liittyviä tavoitteita.

Muut kommentit arviomuistiosta

-

Sjöholm Rebecca
Itä-Uudenmaan hyvinvointialue - Laatupäällikkö, kehittämisspalvelut